

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการส่งเสริมความสามารถการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถทางการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. เด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ อายุ 9-11 ปี จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้วิธีการคัดเลือกจากเด็กที่ได้รับรางวัลระดับประเทศหรือนานาชาติจากผู้ตัดสินที่เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ หรือศิลปินระดับสูง หรือโดยองค์กรที่น่าเชื่อถือ รางวัลที่ได้รับไม่เกิน 3 ปีซ้อนหลังโดยต้องได้รับรางวัลไม่ต่ำกว่า 3 รางวัล

2. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง 43 คน ประกอบด้วย บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จำนวน 29 คน และครูศิลปศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาอยู่ จำนวน 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ชุดประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด แบบสังเกต 1 ชุด และแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถทางด้านทัศนศิลป์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Information) ปลายเปิดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 บทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ

2. แบบบันทึกการสังเกตการทำงานศิลปะของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถทางด้านทัศนศิลป์ มีวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมในการทำงานศิลปะของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตนี้ จะนำไปประกอบกับเครื่องมืออื่นๆ ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถทางการวาดภาพระบายสี

ของกลุ่มตัวอย่าง ในการสังเกตจะใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยจะใช้การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก โดยการสร้างเครื่องมือแบบสังเกตการณ์ทำงานศิลปะของกลุ่มตัวอย่าง ได้มีการศึกษารอบการวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางศิลปะ ซึ่งมีประเด็นหลักดังต่อไปนี้ แรงบันดาลใจ การสร้างแนวความคิด การแสดงออกทางรูปทรงศิลปะ การใช้สื่อหรือเทคนิค และการประเมินผล รูปแบบของแบบบันทึก การสังเกตนี้จะเป็นลักษณะการบันทึกสิ่งที่ปรากฏว่ามีหรือไม่มี การปฏิบัติประเด็นต่างๆ โดยจะมีการบันทึกรายละเอียดต่างๆที่พบเห็นหรือจากงานซักถามจากกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นตอนนี้เป็นการคิดที่ไม่ได้ปรากฏออกมาให้เห็นขณะที่กำลังปฏิบัติงานศิลปะ

3. แบบสอบถามสำหรับครูศิลปศึกษาของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถทางด้านทัศนศิลป์ บทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 บทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้

ตอนที่ 3 กิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียน

4. แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถทางด้านทัศนศิลป์ บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 3 สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรที่เป็น เด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ จำนวน 30 คน วิธีที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ โทรศัพท์ติดต่อผู้ปกครอง หรือ ครูที่สอนศิลปะให้กับนักเรียนขออนุญาตหมาย วัน เวลา ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และในงานที่มีการแข่งขันประกวดวาดภาพระบายสี ตามความยินยอมและความสะดวกของผู้ปกครอง หรือ ครูที่สอนศิลปะ ในการเก็บข้อมูล หลังจากการเก็บข้อมูลของแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต ในการสัมภาษณ์และสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเก็บข้อมูลจำนวน 3 ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง จากนั้นจึงขอความร่วมมือผู้ปกครอง และครู ในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ใช้การสรุปวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอในรูปแบบของ ตารางประกอบความเรียง

ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ไปใช้เก็บข้อมูล มาวิเคราะห์ โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และข้อมูลข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด นำข้อมูลมาเรียบเรียง และนำเสนอในรูปแบบความเรียง ตามลำดับต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์

การนำเสนอสรุปผลการวิจัยแบ่งตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ประวัติภูมิหลัง เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่า (จำนวน 18 คน) เพศชาย (จำนวน 12 คน) มีอายุ 11 ปี มากที่สุด (จำนวน 16 คน) รองลงมาอายุ 9 ปี (จำนวน 11 คน) และน้อยสุดอายุ 10 ปี (จำนวน 3 คน) นักเรียนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนคลองมหาวกี่มากที่สุด (จำนวน 5 คน) รองลงมา โรงเรียนวัดช่างเหล็ก และ โรงเรียนบ้านไทยสามัคคีจำนวนเท่ากันที่ (จำนวน 4 คน) โรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่น้อยที่สุดโรงเรียนละ 1 คน ได้แก่ โรงเรียนกรุงเทพพิทยาศาสตร์, โรงเรียนปทุมอนุสรณ์, โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฝ่ายประถม, โรงเรียนสาธิตราชภัฏมหาสารคาม และ โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ เกรดเฉลี่ยรวมทุกวิชาของนักเรียน ทั้งหมด (จำนวน 30 คน) โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดี มาก ด้านเกรดวิชาศิลปะ ได้เกรด 4 ทั้งหมด (จำนวน 30 คน)

จังหวัดที่เกิดของนักเรียนส่วนใหญ่เกิด กรุงเทพ (จำนวน 7 คน) รองลงมาสมุทรปราการ (จำนวน 5 คน) จังหวัดที่เกิดน้อยที่สุด จังหวัดละ 1 คน ได้แก่ นครสวรรค์, นุรีรัมย์, ปทุมธานี, ลำปาง, สุพรรณบุรี นักเรียนส่วนใหญ่มีพี่น้อง 1 คน (จำนวน 13 คน) และนักเรียนเป็นลำดับที่ 1 มากที่สุด (จำนวน 13 คน) ในครอบครัว นักเรียน ส่วนใหญ่มีคนในครอบครัวที่มีความสามารถทางด้านศิลปะหรือมีความชอบเช่นเดียวกับนักเรียน (จำนวน 24 คน) ไม่มี (จำนวน 6 คน) นิสัยและบุคลิกภาพ ของนักเรียนส่วนใหญ่ ชน มากที่สุด (จำนวน 11 คน) รองลงมา ร่าเริง (จำนวน 9 คน) บ้านที่พักอาศัยของนักเรียนเป็นผู้ปกครองนักเรียนเองมากที่สุด (จำนวน 22 คน) รองลงมาอยู่บ้านเช่า (จำนวน 8 คน) ลักษณะบ้านพักอาศัยเป็น บ้านเดี่ยว มากที่สุด

(จำนวน 23 คน) บริเวณที่พักอาศัยส่วนใหญ่อยู่ใกล้แหล่งชุมชน (จำนวน 29 คน) และบริเวณที่พักอาศัยไม่มีแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ (จำนวน 25 คน) มี (จำนวน 5 คน)

1.2 ความสนใจความถนัด เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ เริ่มสนใจศิลปะตั้งแต่เรียนอยู่ชั้น ประถม 1 และ ประถม 2 มากที่สุด จำนวนเท่ากันที่ (จำนวน 8 คน) นอกจากศิลปะนักเรียนยังมีความสนใจในเรื่อง กีฬา (จำนวน 12 คน) วิชาที่นักเรียนชอบ เรียนมากที่สุด คือวิชาศิลปะ (จำนวน 14 คน) เหตุผลที่ชอบ เพราะ เป็นวิชาที่นักเรียนปฏิบัติได้ดี ได้คะแนนดี เรียนสนุก และคุณครูสอนเข้าใจ วิชาที่ไม่ชอบของนักเรียนส่วนใหญ่ คือวิชาภาษาอังกฤษ (จำนวน 9 คน) เหตุผลที่ไม่ชอบ เพราะ เป็นวิชาที่ยาก เหนื่อย น่าเบื่อ เรียนไม่เข้าใจ และคุณครูสอนไม่เข้าใจ

ความรู้สึกเวลาที่เด็กนักเรียน ได้วาดรูปบรรยายสี ส่วนใหญ่มีความรู้สึกสนุก มากที่สุด (จำนวน 18 คน) รองลงมามีความสุข (จำนวน 11 คน) แรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้นักเรียน อยากทำงานศิลปะ ส่วนใหญ่ คือ มีบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างอยากเป็นเหมือน (จำนวน 12 คน) รองลงมา ชอบเอง ความชอบ (จำนวน 5 คน) เป็นการหารายได้เสริมมาช่วยผู้ปกครองเพราะครอบครัวยากจน น้อยที่สุด (จำนวน 1 คน)

ภายในหนึ่งสัปดาห์นักเรียนทั้งหมด (จำนวน 30 คน) เรียน หรือทำงานศิลปะ เริ่มตั้งแต่ น้อยสุด 2 วัน/สัปดาห์ ถึงทุกวัน ถ้าคิดรวมเป็นชั่วโมงโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ ถึงมากที่สุดประมาณ 45 ชั่วโมง/สัปดาห์ ซึ่งระยะเวลาในการทำงานศิลปะของเด็กนักเรียนจะไม่แน่นอนตายตัว เพราะต้องขึ้นอยู่กับการส่งภาพผลงานศิลปะเข้าประกวด หรือการแข่งขันประกวดภาพระบายสี(สด)ถ้ามีการประกวดแข่งขัน จะต้องมีการฝึกฝนหรือฝึกซ้อมการทำงานศิลปะที่มากขึ้นกว่าปกติ

ขั้นตอนหรือวิธีการทำงานศิลปะของนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับเป็นคำตอบที่ไปในทิศทางเดียวกัน คือก่อนที่นักเรียน จะเริ่มสร้างงานศิลปะ จะมีขั้นตอนหรือวิธีการ คือ เริ่มจากการดูหัวข้อที่ได้รับ ถ้าเป็นหัวข้อที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจก็สามารถลงมือวาด หรือร่างภาพงานได้เลย แต่ถ้าเป็นหัวข้อที่นักเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจ ครูผู้สอนศิลปะก็จะช่วยหาข้อมูลก่อนการทำงาน หรือช่วยแนะนำ รวมทั้งตัวนักเรียนเองบางครั้งก็ต้องหาข้อมูลด้วยตนเอง แล้วมาปรึกษากับครูผู้สอน เมื่อสรุปหัวข้อขั้นตอนการทำงาน และเทคนิคได้แล้วนักเรียนบางคนก็จะลงมือวาดภาพร่างภาพลงกระดาษเล็กๆ อย่างคร่าวๆ แต่นักเรียนบางคนก็จะลงมือวาดภาพลงกระดาษจริงเลย จากนั้นเมื่อนักเรียนวาดรูปเสร็จ ก็จะนำรูปภาพไปปรึกษากับครูให้ดูก่อนลงสี เพื่อให้ครูเสนอแนะ หรือให้การแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขผลงาน เมื่อได้รับคำแนะนำนักเรียนก็จะนำไปแก้ไขปรับปรุงแล้วนำมาให้ครูดูอีกครั้ง ทำอย่างนี้เรื่อยๆ จนครูจะบอกว่าให้ลงสีได้ เมื่อนักเรียนลงสีและทำเทคนิคเสร็จแล้ว ก็จะทำขั้นตอนเดิมคือให้ครูเสนอแนะหรือให้การแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

ผลงาน จนกว่าครูจะบอกว่าตัดเส้นได้เมื่อตัดเส้นเสร็จ ก็จะทำให้ครูดูความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง (หมายเหตุ บางครั้งระหว่างการทำงานบางครั้งครูจะดูผลการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิดโดยจะให้คำแนะนำระหว่างการทำงานเป็นระยะๆ)

เรื่องที่นักเรียน สนใจและมักหยิบยกขึ้นมาเป็นเรื่องราวในการสร้างงานศิลปะส่วนใหญ่ เป็นเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มากที่สุด(จำนวน 8 คน) รองลงมา เรื่องในหลวง, เรื่องครอบครัว และเรื่องการ์ตูน จำนวนเท่ากันที่ (จำนวน 4 คน) เหตุผล เพราะ เกิดจากความชอบหรือความสนใจจากการอ่านหนังสือหรือดูโทรทัศน์ รวมทั้งเรื่องใกล้ตัว และจากประสบการณ์ที่ดี ที่นักเรียนเกิดความประทับใจ

นักเรียนส่วนใหญ่ เริ่มส่งผลงานเข้าประกวดเริ่มตั้งแต่ อายุ 7 ปี (จำนวน 11 คน) รองลงมา อายุ 6 ปี (จำนวน 6 คน) ส่วนใหญ่ครูเป็นคนแนะนำในการส่งงานเข้าประกวด (จำนวน 28 คน) รองลงมา ผู้ปกครองเป็นคนแนะนำ (จำนวน 3 คน) และเวลาที่มีการจัดการประกวดงานศิลปะครูจะเป็นคนให้ข้อมูล ข่าวสารกับนักเรียนมากที่สุด (จำนวน 28 คน) ในการประกวดงานศิลปะทางการวาดภาพระบายสีถ้านักเรียน ไม่ได้รับรางวัลในการประกวดนักเรียนจะรู้สึก เฉยๆ มากที่สุด(จำนวน 24 คน)

สถานที่ ที่เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ชอบนั่งทำงานศิลปะมากที่สุด คือ ที่อาคารปรอดโปร่ง มีลมพัดเย็น (จำนวน 11 คน) รองลงมาห้องทำงานศิลปะ (จำนวน 9 คน) เวลาเกิดปัญหาในการทำงานศิลปะ นักเรียนส่วนใหญ่มักจะปรึกษาครู (จำนวน 29 คน) และมักจะได้รับคำแนะนำหรือการช่วยเหลือที่ดี จากผู้ที่ให้คำปรึกษา จากการยกตัวอย่างปัญหาในการทำงานศิลปะของนักเรียน เรื่องที่นักเรียนประสบปัญหามากที่สุดคือการลงสีผิดถ้าเป็นสีชอล์กมักแก้ปัญหาด้วยการชุดสีที่ไม่ต้องการออกและลงสีใหม่ทับ ถ้าเป็นสีโปสเตอร์หรือสีน้ำก็จะรอให้สีเก่าแห้งและค่อยลงสีใหม่ทับ, เรื่องการทำเทคนิคต่างๆ, เรื่องการจัดวางองค์ประกอบที่ว่างแต่ไม่รู้จะเพิ่มเติมอะไรลงไป ทุกเรื่องเมื่อได้รับคำแนะนำจากครู, ผู้ปกครอง, หรือรุ่นพี่แล้ว ก็จะเป็นประสบการณ์ในการแก้ปัญหาครั้งต่อไปด้วยตนเอง ศิลปินที่เป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์หรือเป็นแรงบันดาลใจให้เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ คือ อาจารย์ สังคม ทองมี มากที่สุด (จำนวน 10 คน) การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมของนักเรียนสำหรับพัฒนาความสามารถทางศิลปะของตนเอง คือการหาข้อมูลในหนังสือ สกู๊ปบัตร, หนังสือรูปภาพต่างๆ (จำนวน 27 คน) สิ่งที่นักเรียน ต้องการเพิ่มเติมในการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้ดีขึ้น คือ การฝึกฝนบ่อยๆ (จำนวน 21 คน) รองลงมา อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ (จำนวน 9 คน) เรียนเพิ่มเติม/เข้าค่ายศิลปะ น้อยที่สุด(จำนวน 2 คน)

1.3 กิจกรรมที่ทำช่วงวันหยุด กิจกรรมที่ทำเป็นประจำในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ของเด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ คือ เรียนพิเศษวิชาศิลปะ มากที่สุด (จำนวน 12 คน) รองลงมา วาดรูป (จำนวน 10 คน) นักเรียนส่วนใหญ่มีการเรียนพิเศษวิชาศิลปะที่โรงเรียน (จำนวน 21 คน) รองลงมา เรียนพิเศษวิชาศิลปะที่โรงเรียนสอนพิเศษ (จำนวน 7 คน) เรียนที่บ้านตัวเอง น้อยที่สุด (จำนวน 2 คน) เริ่มเรียนกันมาอย่างน้อย 1 ปี – มากสุด 4 ปี เรียนเพราะ ความชอบ อยากเรียนเอง ผู้ปกครองสนับสนุน และเรียนเพราะต้องทำงานส่งประกวด เมื่อมีเวลาว่าง เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ ชอบวาดรูป มากที่สุด (จำนวน 19 คน) รองลงมา คือการอ่านหนังสือ (จำนวน 10 คน)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูศิลปศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ

บทบาทของครูศิลปศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ ให้สัมภาษณ์ในรายละเอียดประเด็นต่างๆ ดังนี้ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดให้นักเรียนได้เรียนวิชาศิลปะที่โรงเรียนหลังเลิกเรียนทุกวัน (จำนวน 17 คน) รองลงมา ไม่ได้เรียน (จำนวน 4 คน) และยังจัดหาหนังสือหรือสิ่งต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับนักเรียน มากที่สุด (จำนวน 28 คน) โดยส่วนมากจะเป็นสูจิบัตรภาพ หนังสือภาพต่างๆ ครู มีการวิจารณ์งาน ดิชม และข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำ และเป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานศิลปะให้แก่ นักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน ทั้งหมด (จำนวน 30 คน) รวมทั้งคอยช่วยเหลือดูแล นักเรียน ในการปฏิบัติงานศิลปะ (จำนวน 30 คน) และยังให้นักเรียน ได้เรียนรู้และปฏิบัติงานอย่างอิสระ ทั้งหมด (จำนวน 30 คน) ครูให้นักเรียนคิดและทำงานอย่างอิสระแต่ส่วนมากจะมีการกำหนดหัวข้อให้ ครูมีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน และสถานที่พร้อมในการเรียนการสอนให้กับ นักเรียน มากที่สุด (จำนวน 27 คน)

นักเรียน มีกลุ่มเพื่อนนักเรียนที่ชอบศิลปะ หรือมีความสามารถทางด้านนี้เหมือนกันกับนักเรียนทั้งหมด (จำนวน 30 คน) นักเรียนคุยแลกเปลี่ยนหรือปรึกษากันในการทำงานศิลปะกับเพื่อนเสมอ (จำนวน 27 คน) เรื่องที่เป็นหัวข้อที่นักเรียนมักหยิบยกมาคุยกัน คือถ้าเพื่อนวาดภาพหรือลงสีสวยกว่าก็จะคุยกันว่ามียังไง และคุยปรึกษากันเรื่องหัวข้อที่จะวาดว่าแต่ละคนจะวาดอะไร

ครูพานักเรียนไปร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่หน่วยงานเอกชนและของรัฐบาลจัดขึ้น พาไปบ่อย (จำนวน 26 คน) ไม่เคยพาไป น้อยที่สุด (จำนวน 3 คน) ถ้าโรงเรียนที่นักเรียน เรียนอยู่แต่ครูที่โรงเรียนไม่เคยพาไป หรือพาไปไม่บ่อยนักเรียนมักได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองของนักเรียนเองที่พาไป หรือไม่ก็เป็นครูที่สอนศิลปะโรงเรียนสอนพิเศษที่นำนักเรียนไปร่วมปฏิบัติกิจกรรม ครูพา นักเรียนไปทัศนศึกษาชมสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทางศิลปะ เช่น ห้องสมุด

พิพิธภัณฑน์ หอศิลป์ โบราณสถาน และนิทรรศการศิลปะต่างๆ มากที่สุด (จำนวน 28 คน) และนำผลงานศิลปะของ นักเรียนขึ้นไปติดตั้งแสดงหรือตกแต่งภายในห้องเรียนหรือภายในโรงเรียน (จำนวน 28 คน) รองลงมา ไม่เคยติดตั้งแสดง (จำนวน 2 คน)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ

บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ ให้สัมภาษณ์ในรายละเอียดประเด็นต่างๆ ดังนี้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้การช่วยเหลือและดูแลในการทำงานศิลปะกับนักเรียน (จำนวน 20 คน) รองลงมา ช่วยบางครั้ง (จำนวน 5 คน) ไม่ช่วย (จำนวน 5 คน) ส่วนใหญ่ผู้ปกครองให้การช่วยเหลือดูแล ทางด้านการสนับสนุนอุปกรณ์ ให้กำลังใจ ช่วยออกความคิดเห็น ถ้าผู้ปกครองที่มีความรู้ทางด้านศิลปะก็จะให้คำแนะนำ ดิชม ในการทำงาน of นักเรียน ผู้ปกครองที่ไม่ได้ให้การช่วยเหลือก็มีได้หมายความว่า จะไม่สนับสนุน เพียงแต่ผู้ปกครองเหล่านี้ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ซื้ออุปกรณ์การทำงานศิลปะให้กับนักเรียน (จำนวน 20 คน) และมีแนวคิดในการซื้อคือ คำนึงทั้งราคาและคุณภาพ (จำนวน 13 คน) ไม่ซื้อ (จำนวน 5 คน) เพราะนักเรียนได้รับอุปกรณ์จากทางโรงเรียน โดยส่วนมากผู้ปกครองให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการทำงานศิลปะกับนักเรียน (จำนวน 20 คน) ไม่ให้คำแนะนำ (จำนวน 5 คน) การให้คำแนะนำของผู้ปกครอง คือผู้ปกครองที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านศิลปะจะสามารถให้คำแนะนำกับนักเรียนเรื่องการทำงาน และช่วยแสดงความคิดเห็นในการทำงานของนักเรียน ผู้ปกครองที่มีความรู้ทางด้านศิลปะอาจไม่ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำแต่จะถามถึงการทำงาน of นักเรียนบ้าง ผู้ปกครองชมเชยและให้กำลังใจในการทำงานกับนักเรียน (จำนวน 30 คน) ผู้ปกครองให้ความสนใจและรับฟังความคิดเห็น ปัญหาในการทำงานศิลปะของนักเรียน (จำนวน 26 คน) รองลงมา รับฟังบ้าง (จำนวน 3 คน) ผู้ปกครองส่วนมากรับฟังความคิดเห็น ปัญหาในการทำงานศิลปะของนักเรียน และให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหา ส่วนผู้ปกครองที่รับฟังบางครั้งหรือไม่รับฟังเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีความถนัดทางด้านศิลปะ แต่ก็รับฟังและให้กำลังใจ

ผู้ปกครองส่วนมากไม่เคยพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (จำนวน 15 คน) รองลงมา พาไปบ่อย (จำนวน 11 คน) พาไปบ้างไม่บ่อย (จำนวน 4 คน) ผู้ปกครองที่ไม่เคยพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัด เนื่องจากทางครูศิลปะเป็นคนดูแลและพาไป ส่วนผู้ปกครองที่พาไปบ่อย เพราะเพราะผู้ปกครองเป็นคนสนับสนุนนักเรียนในการแข่งขันเองด้วย ผู้ปกครองที่พาไปบ้างไม่บ่อยคือพานักเรียนไปรับรางวัลบ้างแต่ไม่บ่อยส่วนมากจะไปกับครู



ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จัดหาหนังสือหรือสิ่งต่างๆที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับนักเรียน มากที่สุด(จำนวน 21 คน) ผู้ปกครองที่จัดหนังสือหรือสิ่งต่างๆที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับนักเรียน ส่วนมากเป็นหนังสือภาพ หนังสือนิทานที่มีรูปภาพสวยๆและหนังสือการ์ตูนที่เด็กชื่นชอบเพื่อมาเป็นแบบให้นักเรียนในการฝึกวาดภาพ ทางด้านการ จัดหารูปแบบงานศิลปะประเภทต่างๆเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวความคิดที่แปลกใหม่ มี(จำนวน 18 คน) โดยส่วนมากเป็นหนังสือสุจิตร์ ปฏิทินที่มีรูปภาพสวยๆหรือ รูปภาพที่สวยงามแปลกๆ

ผู้ปกครองพานักเรียนไปชมสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทางศิลปะ เช่น ห้างสรรพสินค้า พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ โบราณสถาน และนิทรรศการศิลปะต่างๆ มากที่สุด(จำนวน 20 คน) ผู้ปกครองส่วนมากที่พานักเรียนไปชมสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทางศิลปะ จะพาไปชมหอศิลป์หรือนิทรรศการศิลปะบ่อยสุดเพราะพานักเรียนไปรับรางวัลและเป็นการชมงานนิทรรศการไปด้วย รองลงมาจะเป็นโบราณสถาน และพิพิธภัณฑ์

ผู้ปกครองส่วนใหญ่จัดพื้นที่ทำงานศิลปะให้อื้ออามเหมาะแก่การปฏิบัติงานศิลปะของนักเรียน (จำนวน 22 คน) โดยจัดพื้นที่ทำงานศิลปะพร้อมทั้งอุปกรณ์ที่สะดวกต่อการทำงานศิลปะของนักเรียน ผู้ปกครองที่ไม่ได้จัดพื้นที่ทำงานศิลปะให้กับนักเรียนคือไม่มีที่ทำงานจำเพาะแต่นักเรียนเลือกพื้นที่ในการทำงานเองผู้ปกครองส่วนใหญ่จะนำผลงานศิลปะของนักเรียนที่สร้างขึ้นนำไปตั้งแสดงหรือตกแต่งภายในหรือภายนอกบริเวณบ้านมากที่สุด (จำนวน 19 คน) รองลงมาไม่ได้ตั้งแสดง (จำนวน 8 คน) นักเรียนตั้งแสดงเอง (จำนวน 3 คน)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเกตเด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์

ผู้วิจัยได้แบ่งกระบวนการทำงานของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์ ออกเป็น 4 ด้านดังนี้

2.1 การสร้างแนวความคิด เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีการกำหนดหัวข้อเรื่องหรือชื่อภาพที่ตนเองสร้างสรรค์ขึ้น (จำนวน 28 คน) ไม่มี (จำนวน 2 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม โดยส่วนมากการกำหนดหัวข้อเรื่องในการทำงานจะกำหนดโดยครูผู้สอนหรือทางการแข่งขัน งานที่ส่งเข้าประกวดจะมีการตั้งชื่อภาพ แต่ถ้าเป็นการทำงานที่อิสระโดยเด็กคิดเรื่องเองจะไม่ค่อยมีการตั้งชื่อภาพ

ด้านเนื้อหาของประกอบของเรื่องในการทำงานศิลปะ เป็นภาพที่สื่อความหมายได้ (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม ภาพที่เด็กสร้างสรรค์ขึ้นมักเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เป็นเรื่องราวที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาของประกอบของเรื่อง เป็นภาพที่สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ตรง ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และองค์ประกอบของเรื่องในการทำงานศิลปะ มี

ความสัมพันธ์หัวข้อเรื่อง (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม องค์ประกอบของเรื่องมีความสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องหรือรูปภาพ อย่างตรงไปตรงมาเข้าใจได้ง่าย

2.2 การแสดงออกทางรูปทรงศิลปะ การสร้างภาพร่างของเด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีการร่างภาพ (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม ส่วนมากการร่างภาพภาพของนักเรียนก่อนทำงานจริงมีไม่มาก การร่างภาพก็เป็นไปอย่างคร่าวๆ ไม่ลงรายละเอียดมากนัก ส่วนมากนักเรียนจะวาดร่างภาพลงในงานจริงเลยแต่จะเป็นการร่างเบาๆ เพราะจะมีการเพิ่มเติมรายละเอียด แก้ไขปรับปรุงอยู่บ่อยครั้ง โดยความพอใจของเด็กเอง และจากคำแนะนำของครูผู้สอนด้วย การสร้างภาพร่างมีรูปร่างรูปทรงหลากหลาย (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม ส่วนมากภาพร่างของนักเรียนจะมีรูปร่างรูปทรงที่หลากหลาย และขนาดที่แตกต่างกันไป

นักเรียน มีการนำหลักองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการจัดวางตำแหน่งต่างๆ ของรูปร่างรูปทรง (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม การจัดองค์ประกอบภาพของนักเรียนส่วนมาก มักจัดให้จุดเด่นอยู่ตรงกลางภาพ และจัดให้ภาพมีความสมดุลกันทั้งภาพ และ มีการพัฒนารูปทรงทางศิลปะที่แปลกใหม่มีลักษณะเฉพาะตน (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม การพัฒนารูปทรงทางศิลปะของนักเรียนมักสร้างขึ้นตามความเข้าใจของตัวเอง เช่น เด็กต้องการวาดศาลา วัด แต่อาจจะไม่รู้ว่าจะเริ่มยังไงก่อน ครูจะหาแบบมาให้กับนักเรียน ในการดูแบบแล้ววาดของนักเรียนจะไม่วาดเหมือนกับแบบแต่จะมาปรับเป็นเอกลักษณ์หรือในความเข้าใจของเขาเอง และ ภาพศาลาวัดที่ได้ก็สามารถสื่อออกมาได้อย่างเข้าใจ

2.3 การใช้สี/เทคนิค เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีการวางแผนการใช้สีเทคนิค (จำนวน 25 คน) ไม่มี (จำนวน 5 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม การวางแผนการใช้สีของนักเรียนมักคิดก่อนคร่าวๆ ในตอนร่างภาพ แต่เมื่อเริ่มทำงานก็อาจจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุง ตามความเหมาะสมของงาน ตามที่ตัวเองเห็นสมควร และตามคำแนะนำของครูผู้สอนส่วนด้านทักษะในการใช้สีวัสดุอุปกรณ์ มีทักษะในการใช้สีวัสดุอุปกรณ์ (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม ในการทำงานของเด็กนักเรียนนั้นจะเน้นที่การวาดรูประบายสีและการทำเทคนิคโดยสี มากกว่าการใช้วัสดุอุปกรณ์ เทคนิคที่เด็กใช้กันมาก คือ เทคนิคการขูดสี และการจุดสี การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสมทั้ง (จำนวน 30 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม เนื่องจากการทำงานของเด็กนักเรียนนั้นจะเน้นที่การวาดรูประบายสี วัสดุอุปกรณ์หลักก็จะเน้นที่สี เด็กกลุ่มนี้ก็จะมีความสามารถที่หลากหลายในการใช้สี หรือการทำเทคนิคด้วยสี หรือการใช้สีที่แตกต่างจากเดิมเช่น ใช้สีผสมอาหารในการสร้างงานศิลปะ การทำตามแผนที่วางไว้ของนักเรียน มี (จำนวน 28 คน) ไม่มี (จำนวน 2 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม การทำงานของนักเรียนมักมีการวางแผนไว้อย่างคร่าวๆ ก่อนการทำงานโดยการคิดและ

การปรึกษากับครูผู้สอน แต่การวางแผนนั้นจะไม่ตายตัว คือจะมีการคิดเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

2.4 การประเมินผล เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีการตรวจประเมินงานของตนเอง (จำนวน 25 คน) ไม่มี (จำนวน 5 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม การตรวจประเมินงานของตนเอง มักเป็นไปโดยการนำผลงานของตนเองไปขอคำแนะนำกับครูผู้สอน แต่ถ้าในการแข่งขันประกวดวาดภาพสด จะไม่มีการตรวจประเมินงานของตนเอง เนื่องจากจะมีการฝึกซ้อมหลายครั้งก่อนการไปแข่ง และด้วยเวลาที่จำกัด

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานกับเพื่อน มี (จำนวน 25 คน) ไม่มี (จำนวน 5 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม ในการทำงานของนักเรียนมักมีการคุยกันบ้างในหลายๆเรื่อง แต่ถ้าเป็นเรื่องการทำงานมักจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเรื่อง หัวข้อที่จะวาดว่าแต่ละคนจะวาดอะไร และการวาดภาพหรือลงสีสวดยกว่าก็จะคุยกันว่ามีวิธีทำอย่างไร เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีการปรับปรุงแก้ไขผลงาน (จำนวน 25 คน) ไม่มี (จำนวน 5 คน) รายละเอียดเพิ่มเติม การปรับปรุงแก้ไขผลงานของนักเรียนจะทำเป็นระยะๆ เริ่มตั้งแต่การร่างภาพ การจัดองค์ประกอบ การลงสี การทำเทคนิค หรือกระทั่งงานเสร็จ ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขผลงานนี้จะแก้ไขตามความพอใจของเด็กเอง และตามคำแนะนำของครูผู้สอน แต่ถ้าในการแข่งขันประกวดวาดภาพสด จะไม่ค่อยมีการแก้ไขปรับปรุงผลงานเนื่องจากจะมีการฝึกซ้อมหลายครั้งก่อนการไปแข่ง และด้วยเวลาที่จำกัด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามครูศิลปศึกษา

บทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครูศิลปศึกษา

จากกลุ่มครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เป็นเพศชาย ร้อยละ 71.43 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 28.57 ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ อายุ 21-30 ปี ร้อยละ 28.57 อายุ 51-60 ปี ร้อยละ 21.43 และอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 14.29 มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 78.57 รองลงมาคือปริญญาโท ร้อยละ 21.43 สาขาที่จบส่วนใหญ่คือศิลปศึกษา มีร้อยละ 35.72 รองลงมาคือ ทัศนศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ประถมศึกษา ร้อยละ 21.43 สาขา เครื่องปั้นดินเผา และ นิเทศศาสตร์ มีร้อยละเท่ากันที่ 7.14 ตำแหน่งของครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งครูประจำวิชาทัศนศิลป์ ร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ครู คศ.1 มีร้อยละ 21.43 ครูชำนาญการ มีร้อยละ 14.29 ครู คศ.3 และผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีร้อยละเท่ากันที่ 7.14 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะ 5-10 ปี ร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ มากกว่า 15 ปี มีร้อยละ 28.57 น้อยกว่า 5 ปี มีร้อยละ 14.29 และ 11-15 ปี มีร้อย

ละ 7.14 โรงเรียนที่ สอนอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ เป็นโรงเรียน รัฐบาล (ใน ต่างจังหวัด)มีร้อยละ 64.29 รองลงมาคือ โรงเรียนรัฐบาล (ใน กทม.) คิดเป็นร้อยละ 21.43 โรงเรียนเอกชน (ใน กทม.) ร้อยละ 7.14 โรงเรียนเอกชน (ใน ต่างจังหวัด) ร้อยละ 7.14 วิชาที่ครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่สอนอยู่ในปัจจุบัน คือวิชาศิลปะ(ทัศนศิลป์) ร้อยละ 92.86 รองลงมาคือ ทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ มีร้อยละ 7.14

ครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อวิชาศิลปะ ดังนี้ ศิลปะช่วยเสริมสร้าง จินตนาการ ความคิด สร้างสรรค์ สมาธิ ความอดทน และ ความมีวินัย ต่อนักเรียนเอง ร้อยละ 35.72 รองลงมาคือ ศิลปะบริสุทธิ์ เป็นเรื่องของจิตใจและความงาม และ ศิลปะเป็นวิชาที่ทำให้ เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก เรียนและมีความสุข ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด มีร้อยละเท่ากัน 14.29 ศิลปะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งกายและใจ, นักเรียนสามารถนำวิชาศิลปะไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และเป็นอาชีพเพื่อดำรงชีวิตได้, ศิลปะเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารได้ทุกเพศ ทุกวัย เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรม, ศิลปะสร้างความสุขและโอกาส, โลกสวยด้วยศิลปะ มี ร้อยละเท่ากันที่ 7.14

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของครูศิลปศึกษาในการส่งเสริมการ เรียนศิลปะ

2.1 บทบาทของครูศิลปศึกษาในการส่งเสริมการเรียนศิลปะ ครูศิลปศึกษาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการส่งเสริมการเรียนศิลปะของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ การปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณา พบว่า ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำ ที่สุด คือ ปรึกษาให้คำแนะนำ และช่วยเหลือดูแลนักเรียนทั้งในการปฏิบัติงานศิลปะในและนอก ชั้นเรียน($\bar{X} = 4.86$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติงานอย่างอิสระ($\bar{X} = 4.79$) และ ชมเชยและให้กำลังใจในการทำงานกับนักเรียนของท่านเสมอ ($\bar{X} = 4.64$) นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง และ ให้ความสำคัญและ รับฟังความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาในการทำงานศิลปะของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่($\bar{X} = 4.57$) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และ ชักถามนักเรียน ถึงกระบวนการทำงาน หรือแนวคิดในการทำงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ ($\bar{X} = 4.50$) และ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความ พร้อมของร่างกายและจิตใจ ($\bar{X} = 4.43$) มีการวิจารณ์งาน ดีชม และให้ข้อเสนอแนะ($\bar{X} = 4.36$) ตามลำดับ

2.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ครูศิลปศึกษาของเด็กที่มีความ สามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนศิลปะของ นักเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณา พบว่า ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่

ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนด้วยการกระตุ้นและส่งเสริมการทำงานศิลปะของนักเรียน ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมาคือ สร้างความเป็นกันเอง ให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.57$) จัดสถานที่ในการเรียนการสอนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และมีแสงสว่างเพียงพอ และ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน พร้อมในการเรียนการสอนและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ ($\bar{X} = 4.21$) นำผลงานศิลปะมาตกแต่งห้องเรียน หรืออาคารเรียนให้สวยงาม ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียน

3.1 การส่งเสริมกิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียน ครูศิลปศึกษาของเด็กที่มี

ความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการส่งเสริมกิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณา พบว่า ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติบ่อยครั้งที่สุด คือ มีการจัดโครงการพิเศษคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านศิลปะเพื่อส่งเสริมสนับสนุนความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ และนำนักเรียนไปร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่เอกชนและหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือ จัดชมรมศิลปะหรือสอนเสริมวิชาศิลปะนอกเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.29$) พานักเรียนไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ โบราณสถาน และนิทรรศการศิลปะต่างๆ ($\bar{X} = 3.86$) จัดกิจกรรมการประกวดการวาดภาพศิลปะในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนของครูศิลปศึกษาให้ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะของเด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์อยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณา พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ นำผลงานศิลปะของนักเรียนมาติดแสดงที่บอร์ดหรือผนังอาคาร และที่ห้องแสดงผลงานเพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ จัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและเพียงพอที่จะให้นักเรียนได้ใช้ค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ ($\bar{X} = 3.86$) จัดสภาพแวดล้อมต่างๆไปในโรงเรียน ให้ทำหาย กระตุ้น เชิญชวนให้นักเรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะทางด้านนี้อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

3.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้าน

ทัศนศิลป์ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ของครูศิลปศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็นมากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง ดูทักษะทางศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ ในผลงานที่ให้นักเรียนทำ สังกัดจากการเรียนศิลปะตามตารางสอน คัดนักเรียนที่มีความสามารถที่โดดเด่น และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ลำดับที่สอง ดูตามความสนใจ และมีใจรัก ความชื่นชอบในศิลปะ ลำดับที่สาม เด็กที่มีความตั้งใจ และขยัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามผู้ปกครองของเด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.07 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 37.93 อายุ ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.72 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 41.38 และ อายุ 21-30 ปี ร้อยละ 6.90 ส่วนใหญ่ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ป.6 หรือเทียบเท่า มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 27.59 รองลงมาคือระดับการศึกษา ต่ำกว่า ป.4 หรือป.4 และปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีร้อยละเท่ากันที่ 24.14 ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 10.34 ระดับ ม.ปลาย หรือเทียบเท่า และ ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า มีร้อยละเท่ากันที่ 6.90 ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด มีร้อยละ 24.14 รองลงมาคือ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัท รัฐวิสาหกิจ เอกชน คิดเป็นร้อยละที่เท่ากัน 17.24 เกษตรกร และอื่นๆ มีร้อยละเท่ากันที่ 13.79 ครู อาจารย์ และรับราชการอื่นนอกจากครู อาจารย์ มีร้อยละเท่ากันที่ 6.90 และส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัว / เดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีร้อยละ 31.03 รองลงมารายได้ครอบครัว / เดือน 10,001 – 20,000 บาท มีร้อยละ 24.14 รายได้ครอบครัว / เดือน 20,001 – 30,000 บาท มีร้อยละ 20.69 รายได้ครอบครัว / เดือน มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป มีร้อยละ 17.24 รายได้ครอบครัว / เดือน 30,001 – 40,000 บาท มีร้อยละ 6.90

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ

ผู้ปกครองของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ ของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ ชมเชยและให้กำลังใจในการทำงานศิลปะกับบุตรหลานของท่านเสมอ ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้บุตรหลานของท่านแสดงออกทางศิลปะตามความคิด ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติอย่างเสรี ($\bar{X} = 4.72$) สนับสนุนให้บุตรหลานของท่านได้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์งานศิลปะของเขาจนเต็มความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 4.65$) สนับสนุนให้บุตรหลานของท่านได้เรียนพิเศษ เพื่อปฏิบัติกิจกรรมศิลปะที่แตกต่างไปจากการปฏิบัติในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.62$) มีความเข้าใจและให้ความสนใจกับสิ่งที่บุตรหลานของท่านมีความสามารถและความถนัด ($\bar{X} = 4.55$) ให้ความสำคัญและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการทำงานศิลปะของบุตรหลานของท่าน ($\bar{X} = 4.34$) ชักถามกับบุตรหลานของท่านถึงกระบวนการทำงานศิลปะ หรือแนวคิดในการทำงานของเขา ($\bar{X} = 4.17$) พยายามดูแลการทำงานทางศิลปะของบุตรหลานของท่านอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.10$) แนะนำบุตร

ผลงานของท่านให้รู้จักใช้ความรู้ทางศิลปะไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่นและชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.96$) จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำงานศิลปะ เช่น สีต่างๆ กระดาษ ไม้ แก้ว ฯลฯ ให้กับบุตรหลานของท่าน ($\bar{X} = 3.89$) ติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับโรงเรียนของบุตรหลานของท่าน ($\bar{X} = 3.79$) นำบุตรหลานของท่านไปร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่เอกชนและหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.68$) จัดหาหนังสือหรือสิ่งต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการให้กับบุตรหลานของท่าน และ ให้คำแนะนำ และเป็นที่ยปรึกษาในการปฏิบัติงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ คือ ($\bar{X} = 3.58$) พาบุตรหลานของท่านไปสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทางศิลปะ เช่น หอสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์โบราณสถาน และนิทรรศการศิลปะต่างๆ ($\bar{X} = 3.51$) จัดหารูปแบบงานศิลปะประเภทต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้บุตรหลานของท่านเกิดแนวความคิดที่แปลกใหม่ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ ส่วนมากมีการส่งเสริมการเรียนศิลปะทางด้านนี้อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.34$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว

ผู้ปกครองของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวให้ส่งเสริมการเรียนศิลปะของเด็กอยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับในความสามารถทางศิลปะ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศภายในบ้านให้มีส่วนในการกระตุ้นและส่งเสริมการทำงานศิลปะของบุตรหลานของท่าน เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินไม่เคร่งเครียด ($\bar{X} = 4.30$) ผลงานศิลปะที่บุตรหลานของท่านสร้างขึ้นนำไปตั้งแสดงหรือตกแต่งบ้าน เพื่อให้บุตรหลานของท่านเกิดความภูมิใจ ($\bar{X} = 4.24$) จัดบริเวณสถานที่ทำงานศิลปะให้มีความเหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{X} = 3.62$) สมาชิกครอบครัวปฏิบัติกิจกรรมศิลปะร่วมกับนักเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวให้ส่งเสริมการเรียนศิลปะทางด้านนี้อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.48$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาวิจัยที่ส่งเสริมความสามารถการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ด้านความสนใจและความถนัด

การแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้นจะมีกระบวนการต่อเนื่องกันจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่ง หรือเรียกว่า "พัฒนาการทางศิลปะ" ซึ่งในเด็กแต่ละวัยนั้นจะมีลักษณะเฉพาะปรากฏอยู่ในผลงานซึ่งพัฒนาการดังกล่าวนี้ จะดำเนินไปช้าหรือเร็ว ขึ้นอยู่กับพื้นความสนใจ ความสามารถ

ทางศิลปะ สิ่งแวดล้อมรอบๆตัว รวมถึงการปลูกฝังและสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนการสอนให้กับเด็ก วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Vikter Lowenfeld 1987) จากการศึกษาข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถพิเศษทางทัศนศิลป์ เป็นเพศหญิง มากกว่า เพศชาย โดยส่วนใหญ่อายุ 11 ปี รองลงมา 9 ปี และ 10 ปี โรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่คือโรงเรียนรัฐบาล เกเรตเฉลี่ยรวมทุกวิชาของนักเรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีมากถึงปานกลาง เกเรตวิชาศิลปะ ทั้งหมด ได้เกเรต 4 จังหวัดที่เกิด ของนักเรียนส่วนใหญ่เกิดใน กรุงเทพฯ รองลงมาต่างจังหวัด มีการกระจายตัวหลายจังหวัดทั่วทุกภาคทั่วประเทศ บ้านที่อยู่อาศัยของนักเรียนส่วนมากเป็นของผู้ปกครองนักเรียนเอง รองลงมาอยู่บ้านเช่า ลักษณะบ้านพักอาศัยของนักเรียนส่วนใหญ่เป็น บ้านเดี่ยว รองลงมา ตึกแถว และทาวน์เฮาส์ บริเวณที่พักอาศัยของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ใกล้แหล่งชุมชน และ ที่พักอาศัยมีแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะเป็นส่วนน้อย ข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ความสามารถและความชอบทางศิลปะเกิดได้กับเด็กทุกเพศ ทุกวัย ทุกครอบครัว ทั้งในสังคมชนบทและสังคมแบบเมือง แต่ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมและอยู่ในสภาพบรรยากาศที่พร้อมมูล ย่อมเป็นโอกาสเอื้ออำนวยและพัฒนาตนเองได้เร็วกว่าและมากกว่า

ทางด้านพี่น้องร่วมมารดา กับนักเรียนส่วนมากมีพี่น้องร่วมมารดาเดียวกัน มากกว่าเป็นลูกคนเดียว และในครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่มีคนในครอบครัวที่มีความสามารถทางด้านศิลปะ หรือมีความชอบเช่นเดียวกันกับนักเรียนด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีการที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เช่น เห็นพ่อแม่และ พี่น้องของตนเองทำงานศิลปะหรือมีความชอบในงานศิลปะ จะทำให้เกิดการซึมซับหรือความชอบขึ้นมาเองโดยไม่รู้ตัว และการที่คนในครอบครัวมีความชอบเช่นเดียวกันกับนักเรียนจะทำให้เกิดความเข้าใจ การสนับสนุน ส่งเสริม และชี้แนะให้กับนักเรียนได้ง่ายขึ้น ทางด้านนิสัยและบุคลิกภาพของนักเรียนแต่ละคนมีทั้งความคล้ายคลึง และหลากหลายแตกต่างกัน อธิบายได้ว่า นักเรียนแต่ละคนมีการเลี้ยงดูที่ไม่เหมือนกัน สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน การรับรู้และความสนใจที่ต่างกันออกไป การแสดงออกทางศิลปะย่อมแตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 86)กล่าวว่า ความแตกต่างทางด้านอารมณ์เฉพาะตัว ทั้ง อารมณ์ เก็บกด ความรุนแรง นุ่มนวล ใฝ่ฝัน อ่อนแอ จะมีผลไปสู่การแสดงออกที่แตกต่างกันออกไปตามบุคลิกภาพและความต้องการของเด็กแต่ละคน เด็กอาจจะเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ต่างกัน แสดงออกด้วยเทคนิคที่ต่างกัน ด้วยความแตกต่างเฉพาะบุคคลหลายขั้นตอนเช่นนี้ งานศิลปะที่เด็กแสดงออกจึงมีแบบแผนเฉพาะตัวที่สะท้อนความแตกต่างทางเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคน

ด้านความสนใจ พบว่า เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์เริ่มสนใจศิลปะในช่วงชั้น ประถม 1 และ ประถม 2 มากที่สุด จำนวนเท่ากันที่ จำนวน 8 คนรองลงมาอนุบาล 1 จำนวน 6 คน อนุบาล 2 จำนวน 3 คน อนุบาล 3 และ ประถม 3 จำนวนเท่ากันที่จำนวน 2 คน ประถม 4 จำนวนน้อยที่สุด จำนวน 1 คน จะเห็นได้ว่าการเริ่มสนใจในการทำงาน

ศิลปะของเด็กแต่ละคนมีการกระจายหรือช่วงวัยที่ต่างกัน อูษณีย์ โพธิ์สุข (2541) กล่าวว่าเด็กบางคนแสดงความสามารถอย่างชัดเจนตั้งแต่วัยเยาว์ ในขณะที่เด็กบางคนมาแสดงภายหลังช้ากว่าอย่างมาก (Late Bloomers) และนอกจากศิลปะแล้ว เด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์อาจมีความสนใจในเรื่องอื่นๆ เป็นพิเศษอีก แต่วิชาที่ชอบที่สุด ของนักเรียนส่วนใหญ่ จะเป็นวิชาศิลปะ เพราะ เป็นวิชาที่นักเรียนปฏิบัติได้ดี ได้คะแนนดี เรียนสนุก และคุณครูสอนเข้าใจ และความรู้สึกเวลาที่นักเรียน ได้วาดรูประบายสี จะมีความรู้สึกสนุก มีความสุข เพลิดเพลิน สบายใจ ผีอกสมาธิ ได้เทคนิค ซึ่งสอดคล้องกับ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Vikter Lowenfeld 1987) กล่าวว่า การที่เด็กได้ปฏิบัติงานทางศิลปะศึกษา จะช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาในด้านสุนทรียภาพ การรับรู้ สถิติปัญญา อารมณ์สังคม การสร้างสรรค์และเทคนิคของการทำงาน และควรส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ เหล่านั้นตั้งแต่เด็ก ๆ

แรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้นักเรียนอยากทำงานศิลปะมากที่สุด คือ ความชอบ และการได้เห็นคนใกล้ชิดเช่น ครู ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน หรือแม้แต่ศิลปินที่นักเรียนชื่นชอบ ทำงานออกมาสวย และนักเรียนเกิดความรู้สึกอยากทำให้ได้เหมือนพวกเขา จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน ภายในหนึ่งสัปดาห์นักเรียนจะเรียน หรือทำงานศิลปะ เริ่มตั้งแต่น้อยสุด 2 วัน/สัปดาห์ ถึงทุกวัน ถ้าคิดรวมเป็นชั่วโมงโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ ถึงมากที่สุดประมาณ 45 ชั่วโมง/สัปดาห์ ซึ่งระยะเวลาในการทำงานศิลปะของเด็กนักเรียนจะไม่แน่นอนตายตัว เพราะต้องขึ้นอยู่กับการส่งภาพผลงานศิลปะเข้าประกวด หรือการแข่งขันประกวดวาดภาพระบายสี(สด) เพราะถ้ามีการประกวดแข่งขัน จะต้องมีกรฝึกฝนหรือฝึกซ้อมการทำงานศิลปะที่มากขึ้นกว่าปกติ กล่าวได้ว่าความสามารถของเด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ พัฒนาขึ้นได้ส่วนหนึ่งเกิดจากการฝึกฝนและฝึกซ้อมที่หนัก และ การทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานศิลปะ

ขั้นตอนหรือวิธีการทำงานศิลปะของเด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ จะมีขั้นตอนและวิธีการทำงานที่ไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด คือ เริ่มจากการดูหัวข้อที่ได้รับ ถ้าเป็นหัวข้อที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจก็สามารถลงมือวาด หรือร่างภาพงานได้เลย แต่ถ้าเป็นหัวข้อที่นักเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจ ครูผู้สอนศิลปะก็จะช่วยหาข้อมูลก่อนการทำงาน หรือช่วยแนะนำ รวบรวมทั้งตัวนักเรียนเองบางครั้งก็ต้องหาข้อมูลด้วยตนเอง แล้วมาปรึกษากับครูผู้สอน เมื่อสรุปหัวข้อขั้นตอนการทำงาน และเทคนิคได้แล้วนักเรียนบางคนก็จะลงมือวาดภาพร่างภาพลงกระดาษเล็กๆ อย่างคร่าวๆ แต่นักเรียนบางคนก็จะลงมือวาดภาพลงกระดาษจริงเลย จากนั้นเมื่อนักเรียนวาดรูปเสร็จ ก็จะนำรูปภาพไปปรึกษากับครูให้ดูก่อนลงสี เพื่อให้ครูเสนอแนะ หรือให้การแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขผลงาน เมื่อได้รับคำแนะนำนักเรียนก็จะนำไปแก้ไขปรับปรุงแล้วนำมาให้ครูดูอีกครั้ง ทำอย่างนี้เรื่อยๆ จนครูจะบอกว่าให้ลงสีได้ เมื่อนักเรียนลงสีและ

ทำเทคนิคเสร็จแล้ว ก็จะทำขั้นตอนเดิมคือให้ครูเสนอแนะหรือให้การแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขผลงาน จนกว่าครูจะบอกว่าตัดเส้นได้เมื่อตัดเส้นเสร็จ ก็จะทำให้ครูดูความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง (หมายเหตุ บางครั้งระหว่างการทำงานครูจะดูแลการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิดโดยจะให้คำแนะนำระหว่างการทำงานเป็นระยะๆ) อธิบายได้ว่าการทำงานของนักเรียนครูมีความสำคัญต่อการทำงานของนักเรียนมาก ครูจะเป็นที่ปรึกษา คนดูแลควบคุมการทำงาน ผู้ชี้แนะ เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนทุกอย่าง ซึ่ง อุษณีย์ โพธิสุข (2541 : 29) กล่าวว่า เด็กที่มีความสามารถพิเศษต้องการความช่วยเหลือ และคำแนะนำจากผู้ปกครอง ครู และคนอื่นๆ เป็นพิเศษ รวมทั้งกลไกทางการศึกษาที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา

ขั้นตอนการทำงานที่ได้มาจากการสังเกต

การสร้างแนวความคิด นักเรียนมีการกำหนดหัวข้อเรื่องหรือชื่อภาพที่ตนเองสร้างสรรค์ขึ้น โดยส่วนมากการกำหนดหัวข้อเรื่องในการทำงานจะกำหนดโดยครูผู้สอน หรือทางการแข่งขันงานที่ส่งเข้าประกวดจะมีการตั้งชื่อภาพ แต่ถ้าเป็นการทำงานที่อิสระโดยเด็กคิดเรื่องเองจะไม่ค่อยมีการตั้งชื่อภาพ ด้านเนื้อหาองค์ประกอบของเรื่องในการทำงานศิลปะ เป็นภาพที่สื่อความหมายภาพที่เด็กสร้างสรรค์ขึ้นมักเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เป็นเรื่องราวที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาองค์ประกอบของเรื่อง เป็นภาพที่สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ตรงง่ายต่อการทำความเข้าใจ และองค์ประกอบของเรื่องในการทำงานศิลปะ มีความสัมพันธ์หัวข้อเรื่อง หรือชื่อภาพ อย่างตรงไปตรงมาเข้าใจได้ง่าย

การแสดงออกทางรูปทรงศิลปะ การสร้างภาพร่างของนักเรียน บางคนมีการร่างภาพลงกระดาษเล็กๆก่อนทำงานจริงแต่มีไม่มาก การร่างภาพก็เป็นไปอย่างคร่าวๆไม่ลงรายละเอียดมากนัก ส่วนมากเด็กนักเรียนจะวาดร่างภาพลงในงานจริงเลยแต่จะเป็นการร่างเบาๆเพราะจะมีการเพิ่มเติมรายละเอียด แก้ไขปรับปรุงอยู่บ่อยครั้ง ด้วยยางลบบ้าง โดยความพอใจของเด็กเอง และจากคำแนะนำของครูผู้สอนด้วย ซึ่งงานวิจัยของ เอกรัฐ งามจินดาสกุล (2546) และ Kim (2004) ได้อธิบายพฤติกรรมนี้ว่าสาเหตุการใช้ยางลบบ้างนั้น อาจไม่ได้เกิดจากการขาดความมั่นใจของเด็กในการวาดเส้นเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นความรู้สึกของเด็กเองที่ไม่พึงพอใจในบางส่วนที่วาดออกมา และต้องการวาดใหม่ เพื่อต้องการให้ภาพที่วาดเป็นไปตามที่เด็กคาดหวัง

การสร้างภาพร่างของนักเรียนส่วนใหญ่มีรูปร่างรูปทรงที่หลากหลาย และมีการต่อเติมใส่รายละเอียดที่มากขึ้น มีองค์ประกอบที่ดี ในการจัดวางตำแหน่งต่างๆของรูปร่างรูปทรง การจัดองค์ประกอบภาพของเด็กนักเรียนส่วนมาก มักจัดให้จุดเด่นอยู่ตรงกลางภาพ และจัดให้ภาพมีความสมดุลกันทั้งภาพ ด้านการพัฒนารูปทรงทางศิลปะมีการพัฒนารูปทรงที่แปลกใหม่มีลักษณะเฉพาะตน รายละเอียดเพิ่มเติม การพัฒนารูปทรงทางศิลปะของนักเรียนมักมีการลอกเลียนแบบแต่ไม่ทั้งหมด อาจมีการปรับตามความเข้าใจของตัวเอง เช่น นักเรียนต้องการวาด

ภาพศาลาวัด แต่อาจจะไม่รู้ว่าจะเริ่มยังไงก่อน ครูจะหาแบบมาให้กับนักเรียน ในการดูแบบแล้ว วาดของนักเรียนจะไม่วาดเหมือนกับแบบแต่จะมาปรับเป็นเอกลักษณ์หรือในความเข้าใจของเขาเอง และภาพศาลาวัดที่ได้ก็สามารถสื่อออกมาได้อย่างเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิลสัน และ วิลสัน (Wilson and Wilson, 1991) ได้กล่าวว่า การวาดภาพของเด็กนั้นมาจากสิ่งที่เด็กเคยพบเห็นและ มาจากการลอกเลียนแบบ ซึ่งการลอกเลียนแบบช่วยทำให้เด็กเกิดการรับรู้รายละเอียดเพิ่มขึ้นและ ง่ายขึ้น เพราะว่าทำให้งานมีความก้าวหน้า เนื่องจากการลอกเลียนแบบของเด็กจะทำให้เด็กรู้จัก สังเกตในรายละเอียดของภาพ ซึ่งบางครั้งเด็กอาจไม่ทันสังเกตเห็น และเป็นการช่วยให้เกิดการ พัฒนาในด้านทักษะ ซึ่งช่วยในด้านพัฒนาการทางศิลปะอีกด้วย แต่ควรเป็นการสอนให้กับเด็ก ในช่วง 9-11 ปี เท่านั้น เพราะเป็นช่วงที่เด็กมีความต้องการ จะวาดภาพให้มีความเหมือนจริง ตามตาเห็น

การใช้สื่อ/เทคนิค นักเรียน มีการวางแผนการใช้สื่อเทคนิค การวางแผนการใช้สื่อของ นักเรียนมักคิดก่อนคร่าวๆในตอนร่างภาพ แต่เมื่อเริ่มทำงานก็อาจจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุง ตามความเหมาะสมของงาน ตามที่ตัวเองเห็นสมควร และตามคำแนะนำของครูผู้สอนส่วนด้าน ทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์ มีทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอย่าง คล่องแคล่ว และเหมาะสม เนื่องจากการทำงานของนักเรียนนั้นจะเน้นที่การวาดรูประบายสี วัสดุ อุปกรณ์หลักก็จะเน้นที่สี นักเรียนกลุ่มนี้จะมีความสามารถที่หลากหลายในการใช้สี หรือการทำ เทคนิคด้วยสี เทคนิคที่นักเรียนใช้กันมาก คือ เทคนิคการชุดสี และการจุดสี หรือการใช้สีที่ แตกต่างจากเดิมเช่นใช้สีผสมอาหารในการสร้างงานศิลปะ สอดคล้องกับ McFee (1961) กล่าวว่า ความคล่องแคล่วในการทำงานของเด็กนั้น แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่ในการสร้างสรรค์งาน ซึ่งเด็กเคยได้รับประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในการใช้สี เหล่านี้รวมถึงวิธีในการใช้สีเหล่านั้นในหลายวิธีทาง การทำงานตามแผนที่วางไว้ของ เด็ก อายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มักมีการวางแผนไว้อย่างคร่าวๆก่อนการ ทำงานโดยการคิดและ การปรึกษากับครูผู้สอน แต่การวางแผนนั้นจะไม่ตายตัว คือจะมีการคิด เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

การประเมินผล นักเรียนส่วนใหญ่มีการตรวจประเมินงานของตนเอง และ โดยการนำ ผลงานของตนเองไปขอคำเสนอแนะกับครูผู้สอน ประเทินมหาพันธ์ (2531 : 75) กล่าวว่าในการ สร้างงานศิลปะนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้การประเมินผลงานของตนเองแล้วเด็กยังเรียนรู้ในการ ประเมินความก้าวหน้าในการทำงานของตนเองด้วย การประเมินกระบวนการทำงานมี ความสำคัญยิ่งในการศึกษาของเด็ก เพราะจะทำให้เด็กมีความรู้และความเข้าใจในวิธีการทำงาน รวมไปถึงวิธีการแก้ปัญหาในการทำงานด้วย คุณลักษณะดังกล่าวนี้จะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ เมื่อ เด็กได้ทำงานในลักษณะต่างๆ และได้รับการแนะนำในการประเมินตนเองจากครูผู้สอน การ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานกับเพื่อน ในการทำงานของเด็กรักเรียนมักมีการคุยกันบ้าง ในหลายๆเรื่อง แต่ถ้าเป็นเรื่องการทำงานศิลปะ มักจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเรื่อง หัวข้อที่จะวาดเปรียบเทียบ ว่าแต่ละคนจะวาดอะไร และวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของกันและกัน ถ้าการวาดภาพหรือลงสีสวยกว่าก็จะคุยกันว่าวิธีทำอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านสังคม ดังที่ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) กล่าวว่า การทำงานร่วมกันของเด็กจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสังคม โดยเด็กจะมีการสื่อสารระหว่างกัน มีการทำงานร่วมกัน และปรับตัวเข้าหากัน และทัศนคติที่ถูกต้อง นับเป็นส่วนเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีการปรับปรุงแก้ไขผลงาน เป็นระยะๆ เริ่มตั้งแต่การร่างภาพ การจัดองค์ประกอบ การลงสี การทำเทคนิค หรือกระทั่งงานเสร็จ ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขผลงานนี้จะแก้ไขตามความพอใจของเด็กเอง และตามคำแนะนำของครูผู้สอน

เรื่องที่น่าสนใจ สนใจและมักหยิบยกขึ้นมาเป็นเรื่องราวในการสร้างงานศิลปะส่วนใหญ่ เป็นเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบครัว เรื่องใกล้ตัวเด็กเองหรือเรื่องที่เกิดจากประสบการณ์ ความประทับใจ หรือแม้แต่เรื่องเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันที่เด็กสามารถรับรู้ได้ สุขชาติ สุขโกษะ (2527) กล่าวว่า การวาดภาพระบายสีเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งของเด็กในการถ่ายทอดการแสดงออกเฉพาะบุคคล เป็นการแสดงออกตามความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สะสมได้จากประสบการณ์ด้านต่างๆที่ได้เรียนรู้มา อันได้แก่ ประสบการณ์ที่ได้จากมนุษย์ด้วยกัน เช่น จากพ่อ แม่ ครู หรือเพื่อนจากสถานที่ต่างๆ เช่น โรงเรียน บ้านจากเหตุการณ์ต่างๆจากความคิดและจินตนาการ ตลอดจนจากวัตถุสิ่งของต่างๆ เป็นต้น

การส่งภาพประกวดผลงานของนักเรียน ส่วนใหญ่เกิดจากคำแนะนำจาก ครูผู้สอนหรือแม้แต่ข่าวสารข้อมูลในการประกวด และมักเริ่มส่งงานประกวดกันตั้งแต่อายุน้อยเนื่องจากครูผู้สอนเห็นแนวการทำงานหรือความสามารถของนักเรียนที่โดดเด่นในด้านการวาดภาพระบายสี ซึ่ง เดวิด ชาน (David W. Chan, 2009) กล่าวถึง พรสวรรค์ทางด้านทัศนศิลป์สามารถแสดงให้เห็นได้ในหลายทางและในสื่อทางด้านทัศนศิลป์ที่หลากหลาย ขั้นตอนการประเมินอาจจะซับซ้อน ขึ้นอยู่กับการประเมินที่มุ่งเน้นไปที่การดำเนินการหรือศักยภาพ การแสดงออกหรือผลงาน การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ความชำนาญในการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการผลิตผลงานที่ดูเป็นผู้ใหญ่ หรือ มีบุคลิกลักษณะพิเศษและมีคุณค่า ในบรรดาชนิดของการแสดงออกถึงทัศนศิลป์ การวาดภาพถือเป็นทางที่สะดวกทางหนึ่งในการระบุความสามารถขั้นสูงในทัศนศิลป์ของนักเรียน

การประกวดแข่งขันวาดภาพระบายสีมักมีผู้ที่ได้รับรางวัลและผู้ที่ไม่ได้รับรางวัล ความรู้สึกของนักเรียนที่พลาดรางวัลส่วนมากจะรู้สึก เศร้าๆ อาจเป็นเพราะว่าการทำงานศิลปะของนักเรียนอยู่บนฐานของความชื่นชอบ และการอยากแสดงออกของความสามารถมากกว่าที่จะคิดถึงเรื่อง

การแข่งขัน หรือถ้ามีเสียใจบ้างก็ไม่มาก หรือ เสียหาย สาเหตุที่เด็กเสียใจหรือเสียหายเนื่องจากการต้องการเงินรางวัลในการแข่งขันไปช่วยเหลือทางบ้าน

สถานที่ที่นักเรียนชอบนั่งทำงานศิลปะมากที่สุด คือ ที่อากาศปลอดโปร่ง มีลมพัดเย็น รongลงมาคือ ห้องทำงานศิลปะ เพราะสะดวก สบายมีอุปกรณ์สำหรับทำงานครบครัน เลิศอานันท์นะ (2529) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะศึกษาไว้ว่า จำเป็นต้องมีห้องปฏิบัติการศิลปะ (Art studio) เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีการแสดงออกอย่างอิสระ (Free Expression) ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ธรรมชาติของเด็กชอบการเคลื่อนไหว และต้องการพื้นที่มาก ห้องเรียนศิลปะจึงควรมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ ที่จะตอบสนองการแสดงออกของเด็ก มีบรรยากาศที่เข้าใจผู้เรียนให้อยากเรียน เช่น มีพื้นที่กว้างขวาง สะอาด แสงสว่างเพียงพอ เงียบสงบ อุณหภูมิพอเหมาะ อากาศถ่ายเทได้สะดวก อุปกรณ์ครบครัน สามารถทำงานได้เป็นรายบุคคลและกลุ่ม และเวลาเกิดปัญหาในการทำงานศิลปะของ นักเรียน มักจะปรึกษาครูเป็นส่วนมากแต่ถ้าการทำงานที่บ้านของนักเรียนเองถ้าครอบครัวนักเรียนมีใครที่ชื่นชอบหรือมีความสามารถทางศิลปะ นักเรียนก็จะสามารถปรึกษาคนในครอบครัวได้เช่นเดียวกัน และมักจะได้รับความแนะนำหรือการช่วยเหลือที่ดี ปัญหาในการทำงานศิลปะของนักเรียน ทุกเรื่องเมื่อได้รับความแนะนำจากครู, ผู้ปกครอง, หรือรุ่นพี่แล้วก็จะประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาครั้งต่อไปด้วยตนเอง เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมสำหรับพัฒนาความสามารถทางศิลปะของตนเอง จากการหาข้อมูลในหนังสือ สื่อดิจิทัล, หนังสือรูปภาพต่างๆ มากที่สุด สิ่งที่นักเรียน ต้องการเพิ่มเติมในการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้ดีขึ้น คือ การฝึกฝนบ่อยๆ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ การไปดูนิทรรศการศิลปะ เรียนเพิ่มเติม/เข้าค่ายศิลปะ

กิจกรรมที่ทำเป็นประจำในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ของ เด็กอายุ 9-11 ปี ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ ส่วนใหญ่จะเรียนพิเศษวิชาศิลปะ มากที่สุด ถ้าไม่ได้เรียนพิเศษ เมื่อมีเวลาว่างก็จะนั่ง วาดรูป อธิบายได้ว่า เนื่องจากความชอบ หรือความถนัด และต้องการฝึกฝนความสามารถให้มากขึ้น การเรียนภายในห้องสำหรับบางคนอาจไม่เพียงพอ เด็กที่มีความสามารถพิเศษจึงต้องการกิจกรรมที่แปลกใหม่ แตกต่างจากในห้องเรียน หรือกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถ ซึ่ง มุณีฉัตร เอื้ออาพันธ์ (2535 : 479) กล่าวว่า เนื่องจากเด็กพวกนี้ มีความกระหายใคร่รู้ใคร่ทำมากกว่าเด็กในวัยเดียวกัน การให้เด็กเหล่านี้เรียนอย่างเดียวกับเด็กอื่นๆ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ดังนั้นจึงควรจัดให้เด็กเหล่านี้ ได้รับประสบการณ์ที่เน้นการเสริมสร้างเป็นพิเศษ

2. ด้านการเรียนการสอน

เจสัน มิลแมน (Jason Millman, 1981: 174) กล่าวว่า "แม้จะมีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่บทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนก็นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด" จากแบบสอบถามครูศิลปศึกษาข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เป็นเพศชาย ร้อยละ 71.43 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 28.57 ครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ อายุ 21-30 ปี ร้อยละ 28.57 อายุ 51-60 ปี ร้อยละ 21.43 และอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 14.29 มี

ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 78.57 รองลงมาคือ ปริญญาโท ร้อยละ 21.43 สาขาที่จบส่วนใหญ่คือศิลปศึกษา มีร้อยละ 35.72 รองลงมาคือ ทัศนศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ประถมศึกษา ร้อยละ 21.43 สาขา เครื่องปั้นดินเผา และ นิเทศศาสตร์ มีร้อยละเท่ากันที่ 7.14 ตำแหน่งของครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งครูประจำวิชาทัศนศิลป์ ร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ครู คศ.1 มีร้อยละ 21.43 ครูชำนาญการ มีร้อยละ 14.29 ครู คศ.3 และผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีร้อยละเท่ากันที่ 7.14 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะ 5-10 ปี ร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ มากกว่า 15 ปี มีร้อยละ 28.57 น้อยกว่า 5 ปี มีร้อยละ 14.29 และ 11-15 ปี มีร้อยละ 7.14 โรงเรียนที่สอนอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน รัฐบาล (ใน ต่างจังหวัด) มีร้อยละ 64.29 รองลงมาคือ โรงเรียนรัฐบาล (ใน กทม.) คิดเป็นร้อยละ 21.43 โรงเรียนเอกชน (ใน กทม.) ร้อยละ 7.14 โรงเรียนเอกชน (ใน ต่างจังหวัด) ร้อยละ 7.14 วิชาที่ครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สอนอยู่ในปัจจุบัน คือวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) ร้อยละ 92.86 รองลงมาคือ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีร้อยละ 7.14

ครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อวิชาศิลปะ ดังนี้ ศิลปะช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ความคิด สร้างสรรค์ สมาธิ ความอดทน และ ความมีวินัย ต่อนักเรียนเอง ร้อยละ 35.72 รองลงมาคือ ศิลปะบริสุทธิ์ เป็นเรื่องของจิตใจและความงาม และ ศิลปะเป็นวิชาที่ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก มีความสุขเวลาที่ได้เรียน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด มีร้อยละเท่ากัน 14.29 ศิลปะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งกายและใจ, นักเรียนสามารถนำวิชาศิลปะไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และเป็นอาชีพเพื่อดำรงชีวิตได้, ศิลปะเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารได้ทุกเพศ ทุกวัย เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรม, ศิลปะสร้างความสุขและโอกาส, โลกสวยด้วยศิลปะ มีร้อยละเท่ากันที่ 7.14 จะเห็นได้ว่าครูศิลปศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบศิลปศึกษา และ ทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ตรงสาย รวมทั้งทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่สอน จึงคาดว่าน่าจะสามารถนำ ความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดผลดีได้

จากการสัมภาษณ์เด็กอายุ 9-11 ที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้าจากแบบสอบถามครูศิลปศึกษาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีข้อมูลและประเด็นที่ตรงกัน พบว่า โดยส่วนมากครูศิลปศึกษาที่สนับสนุนทางด้านกิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียน มีการจัดตั้งชมรมศิลปะ หรือคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถทางศิลปะ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนวิชาศิลปะที่โรงเรียนหลังเลิกเรียน, ตอนพักเที่ยง หรือเมื่อ ชั่วโมงที่เด็กมีเวลาว่าง เพิ่มเติมเพื่อเป็นการฝึกฝนให้ได้รับการพัฒนาความสามารถให้มากขึ้น ครูจะจัดหาหนังสือหรือสิ่งต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับนักเรียน เช่น สื่อบัตรภาพ หนังสือภาพต่างๆ และ มีการวิจารณ์งาน ดิชม และข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาในการปฏิบัติงานศิลปะให้แก่ นักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน คอยช่วยเหลือดูแลนักเรียน ในการปฏิบัติงานศิลปะ ให้นักเรียน ได้เรียนรู้และปฏิบัติงานอย่างอิสระ แต่ส่วนมากจะมีการกำหนดหัวข้อให้

ด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน และสถานที่ ครูจะมีความพร้อมในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน และมักจะมีการประดับตกแต่งห้องด้วยผลงานงานของ นักเรียนเอง เพื่อเป็นแรงกระตุ้นในการทำงานของนักเรียน ครูกลุ่มนี้มักพานักเรียน ไปร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่หน่วยงานเอกชนและของรัฐบาลจัดขึ้น บ่อยๆ ส่วนการไปทัศนศึกษาชมสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทางศิลปะ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ โบราณสถาน และนิทรรศการศิลปะ ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดไปบ้าง แต่ที่ครูศิลปศึกษาพาไปเองและบ่อยก็คือ หอศิลป์ และนิทรรศการศิลปะต่างๆ เนื่องจากพานักเรียนไปแข่งประกวดวาดภาพหรือไปรับรางวัลการประกวด นักเรียนก็จะได้ชมนิทรรศการนั้นๆไปด้วย จะเห็นได้ว่า การสนับสนุนกิจกรรมศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ไม่ได้ช่วยในการพัฒนา ความสามารถของนักเรียนอย่างเดียวแต่รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ตัวนักเรียนจะได้รับด้วย เช่น การได้ไป หอศิลป์ และชมนิทรรศการศิลปะต่างๆ ทำให้นักเรียนได้เห็นรูปแบบงานศิลปะที่แปลกใหม่และมีการพัฒนาอยู่เสมอ วิวรรธน์ จันทร์เทพย์ (2528) กล่าวว่า การจัดนิทรรศการเป็นสื่อกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้ชมได้ดีเนื่องจากการใช้สื่อหลายชนิดและวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทำให้สามารถตอบสนองการเรียนรู้ได้หลายด้าน การเข้าร่วมกิจกรรมประเภทนิทรรศการนั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ แตกต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียนทั่วไป ในเรื่องของความมีอิสระตามความต้องการที่จะเรียนรู้ของแต่ละคน การเข้าชมรมศิลปะของนักเรียน คือนักเรียนจะมีกลุ่มเพื่อน ที่มีความสามารถทางด้านเดียว และสามารถที่จะคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ปรึกษากันเรื่องการทำงานศิลปะกับเพื่อนได้

ครูศิลปศึกษาที่ไม่มีการสนับสนุนทางด้านกิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียนนั้น ทางด้านการเรียนการสอนในชั่วโมงเรียนก็เหมือนกันกับครูศิลปศึกษาทั่วไปคือ มีการจัดหาหนังสือหรือสิ่งต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับนักเรียน เช่น หนังสือภาพ หรือ

รูปภาพต่างๆ และ มีการวิจารณ์งาน ดิจิม และข้อเสนอนะ ให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาในการปฏิบัติงานศิลปะให้นักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน คอยช่วยเหลือดูแลนักเรียน ในการปฏิบัติงานศิลปะ ให้นักเรียน ได้เรียนรู้และปฏิบัติงานอย่างอิสระ แต่ส่วนมากจะมีการกำหนดหัวข้อให้ ครูจะมีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน และสถานที่พร้อมในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน แต่แตกต่างกันที่การจัดกิจกรรมเสริม เด็กที่มีความสามารถพิเศษไม่ว่าด้านใดจะมีความต้องการเรียนรู้มากกว่าเด็กทั่วไปในวัยเดียวกันการเรียนในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ กิจกรรมศิลปะถือว่ามีความสำคัญกับเด็กกลุ่มนี้มาก ถ้าครูที่สอนไม่มีการสอนพิเศษเพิ่มเติมให้ ผู้ปกครองจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุนความสามารถของนักเรียนแทน ถ้าผู้ปกครองมีความพร้อมทางด้านความรู้ทางศิลปะ ก็อาจสอนเองหรือแนะนำนักเรียนได้แต่ถ้าผู้ปกครองที่ไม่มีความรู้ทางด้านศิลปะ แต่มีทุนทรัพย์ก็สามารถสนับสนุน ให้เด็กได้เรียนพิเศษตามโรงเรียนสอนพิเศษได้ แต่ถ้าโรงเรียนไม่มีการส่งเสริม พ่อแม่ไม่มีความพร้อม สิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยก็อาจทำให้ความสามารถของเด็กไม่พัฒนาเท่าที่ควรและอาจเลิกราไป

ครูจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่ง ต่อระบบการศึกษา หน้าที่ของครู คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียน การดูแลจัดหาแหล่งความรู้ การสร้างบรรยากาศในการสอนให้เป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนภายในชั้นเรียน หรือนอกชั้นเรียน เพื่อเสริมความรู้และแก้ปัญหาการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และให้คำแนะนำและปรึกษาด้านการเรียน เจสัน มิลแมน (Jason Millman, 1981: 174) ก็กล่าวไว้เช่นกันว่า "แม้จะมีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่บทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนก็นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด"

ครูศิลปศึกษาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการส่งเสริมการเรียนศิลปะของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ ปรึกษาให้คำแนะนำ และช่วยเหลือดูแลนักเรียนทั้งในการปฏิบัติงานศิลปะในและนอกชั้นเรียน เมื่อตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้าโดยการสัมภาษณ์เด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์ทั้ง 30 คน ในประเด็นเดียวกันนี้ก็ได้คำตอบที่ตรงกันแสดงให้เห็นถึงบทบาทของครูในการให้ความสำคัญ เอาใจใส่ กับนักเรียนในการเรียนไม่เพียงแต่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่รวมไปถึงการเรียนรู้นอกห้องเรียน การให้คำแนะนำปรึกษาด้านการเรียนเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน สอดคล้องกับ โทมัส แอล กูด (Thomas L. Good, 1983: 127-144) ได้สังเคราะห์งานวิจัยในห้องเรียน (Classroom Research) ที่มีผู้ทำตั้งแต่ปี 1970 - ปี 1983 ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทของครูที่มีความสำคัญต่อผลการเรียนของนักเรียนว่า การที่มีความเข้าใจ

ความคิดรวบยอดของวิชาที่สอน สามารถอธิบายความหมายของสิ่งที่สอนได้ชัดเจน จัดกิจกรรม การเรียนการสอนได้เหมาะสม เอาใจใส่ สนใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และพร้อมที่จะสอน เสริมเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ ซึ่งบทบาทเหล่านี้ของครูจะส่งผลให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่ ดีขึ้น

จากศึกษาข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูศิลปศึกษาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ด้านทัศนศิลป์ มีการส่งเสริมกิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติ บ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติบ่อยครั้งที่สุด คือ มีการ จัดโครงการพิเศษคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านศิลปะเพื่อส่งเสริมสนับสนุน ความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ และ นำนักเรียนไปร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่เอกชน และหน่วยงานต่างๆจัดขึ้น อธิบาย ได้ว่าการเรียนในห้องเรียนเพียง 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ อาจไม่ เพียงพอต่อความต้องการ ของนักเรียนบางคนที่มีความสามารถหรือมีความชื่นชอบทางด้านศิลปะ เป็นพิเศษ

การจัดกิจกรรมศิลปะนอกเวลาเรียน ถือว่าเป็นการส่งเสริมการเรียนศิลปะทางหนึ่งให้กับ นักเรียน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ให้เด็กได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็ม ศักยภาพ ถ้าในระบบโรงเรียนไม่มีการสนับสนุนหรือส่งเสริมทางด้านการจัดกิจกรรมศิลปะที่ เพียงพอแล้ว ผู้ปกครองควรเป็นผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนบุตรหลานของท่าน ถ้าผู้ปกครองที่ไม่มี ความรู้ ความสามารถทางด้านศิลปะ อาจส่งเสริมเด็กโดยการส่งบุตรหลานไปเรียนนอกระบบ คือ โรงเรียนสอนพิเศษ เพราะเด็กที่มีความสามารถพิเศษจะมีความต้องการเรียนรู้มากกว่าเด็กในวัย เดียวกัน ถ้าไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนแล้ว เด็กจะเรียนรู้อย่างลำบาก และอาจเลิกกันไป ซึ่ง มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2535 : 479) กล่าวว่า เนื่องจากเด็กพวกนี้ มีความกระหายใคร่รู้ใคร่ทำ มากกว่าเด็กในวัยเดียวกัน การให้เด็กเหล่านี้เรียนอย่างเดียวกับเด็กอื่นๆ อาจก่อให้เกิดความรู้สึก เบื่อหน่าย ดังนั้นจึงควรจัดให้เด็กเหล่านี้ ได้รับประสบการณ์ที่เน้นการเสริมสร้างเป็นพิเศษ เช่น การเรียนพิเศษหลังเลิกเรียนหรือในวันหยุด หรือนำนักเรียนไปร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ ที่เอกชนและหน่วยงานต่างๆจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ ดำรง วงศ์อุปราชา (2529) ได้กล่าวไว้ว่า การให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ เป็นการช่วยกระตุ้นการศึกษา และสร้างสรรค์งาน ศิลปะ รวมทั้งการเปลี่ยนสถานที่ปฏิบัติการอาจมีผลดีต่อการปฏิบัติการศิลปะซึ่งสถานที่นั้นจะ ไม่ใช่ที่ฝึกกิจกรรมศิลปะอย่างเข้มข้น แต่จะเป็นการผสมผสานกิจกรรมศิลปะที่หลากหลายเน้น การปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ในขณะที่เดียวกันเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องอื่นๆไปด้วย เช่น ให้อาจารย์อยู่ ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มารยาทและวัฒนธรรมในการเข้าสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะไม่ใช่การมาโรงเรียน แต่จะมีการจัดบรรยากาศที่ไม่ทำให้เด็ก

เกิดความเบื่อหน่าย เด็กจะพบแต่ความแปลกใหม่ น่าสนใจ น่าเรียนรู้ ซึ่งจะกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้เป็นอย่างดี

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ของครูศิลปศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็นว่าการคัดเลือกเด็กนักเรียนนั้น ส่วนใหญ่จะดูจากทักษะทางศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ ในผลงานที่ให้นักเรียนทำสังเกตจากการเรียนศิลปะตามตารางสอน คัดนักเรียนที่มีความสามารถที่โดดเด่น ดูตามความสนใจ และมีใจรัก ความชื่นชอบในศิลปะ เด็กที่มีความตั้งใจ ชยัน และนำมาส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง การคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ของครูศิลปศึกษานั้นเป็นเพียงแค่ขั้นตอนหนึ่งในการคัดเลือกเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ การจะให้ได้มาซึ่งการชี้ชัดถึงความสามารถของเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษอย่างแท้จริง ควรมีขั้นตอน วิธี หรือเครื่องมือที่มาตรฐานในการตรวจสอบความสามารถของเด็กด้วย สอดคล้องกับมะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ (2535) ที่กล่าวว่า การที่จะสามารถชี้แสดงว่า เด็กผู้ใดมีคุณสมบัติของการมีพรสวรรค์ปัญญาเลิศทางศิลปะนั้น นอกจากการศึกษาสังเกตพฤติกรรมทางการเรียนศิลปะของเด็กแล้วยังต้องอาศัยเครื่องมือสอบการมีพรสวรรค์ปัญญาเลิศทางศิลปะเป็นสำคัญด้วย เครื่องมือสอบที่สำคัญ ในการวิเคราะห์ด้านนี้ตัวอย่างเช่นของ Kerschensteiner (1976) Manuel (1919) Meyer (1939) Ellison etal (1976) Stalker (1981) & Wilson (1982) เครื่องมือสอบ เหล่านี้ส่วนมากประกอบด้วยการสอบด้านชาวปัญญา และความเฉียบไวทางสุนทรียภาพควบ กันไป

3. ด้านสภาพแวดล้อม

3.1 สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ปัจจัยที่เสริมสร้างศิลปะนิสัยของแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับการฝึกอบรมเลี้ยงดูที่บ้านและการจัดการศึกษาที่โรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมทางบ้าน และโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าศิลปะเด็กจะเจริญเติบโตเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับเวลา โอกาส สภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2529) จากการศึกษาข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัวในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า จากกลุ่มผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.07 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 37.93 อายุ ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.72 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 41.38 ส่วนใหญ่ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ป.6 หรือเทียบเท่า มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 27.59 รองลงมา มีระดับการศึกษา ต่ำกว่า ป.4 หรือป.4 และปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีร้อยละเท่ากันที่ 24.14 ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด มีร้อยละ 24.14 รองลงมาคือ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัท รัฐวิสาหกิจ เอกชน คิดเป็นร้อยละที่เท่ากัน 17.24

และส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัว / เดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีร้อยละ 31.03 รองลงมารายได้ครอบครัว / เดือน 10,001 – 20,000 บาท มีร้อยละ 24.14

จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาที่ไม่สูงและมีรายได้ต่ำ อาจทำให้เกิดปัญหาในการไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา หรือส่งเสริมและสนับสนุนเด็กได้ไม่เต็มที่ และถือว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งถ้าโรงเรียนหรือครูไม่มีการสนับสนุนนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านนี้เพิ่มเติม อาจส่งผลกระทบต่อ การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนของนักเรียนได้ จรรยา สุวรรณทัต (2522 : 42) ได้กล่าวว่า การที่ผู้ปกครองขาดการศึกษา ทำให้ขาดความกระตือรือร้น และมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ทำให้เกิดการละเลยบุตรหลาน ขาดความสนใจ ขาดความสามารถที่จะช่วยเหลือเด็กทางการเรียน และถ้าครูที่โรงเรียนไม่มีการส่งเสริมด้วยแล้ว เด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ ก็คงยากที่จะพัฒนาความสามารถต่อไปได้

จากการสัมภาษณ์เด็กที่มีความสามารถทางด้านทัศนศิลป์ และการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้าจากแบบสอบถามผู้ปกครองของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีข้อมูลและประเด็นที่ตรงกัน พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่มีการศึกษาสูง หรือ มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ ที่มีรายได้ต่อครอบครัวสูง ผู้ปกครองกลุ่มนี้จะมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษา ผู้ปกครอง จะให้การช่วยเหลือและดูแลสนับสนุนการเรียนการทำงาน of นักเรียน ทั้งในด้านการทำงานศิลปะ โดยจะช่วยเหลือ ทางด้านการสนับสนุนอุปกรณ์ การให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในการทำงานศิลปะ การชมเชยและให้กำลังใจ รับฟังปัญหาในการทำงานศิลปะของนักเรียนและให้การช่วยเหลือหรือคำแนะนำที่ดี ด้านการร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือจัดหนังสือหรือสิ่งต่างๆที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิด สร้างสรรค์และจินตนาการให้กับนักเรียน จัดหารูปแบบงานศิลปะประเภทต่างๆเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวความคิดที่แปลกใหม่ รวมถึงพาไปชมสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทางศิลปะ รวมทั้งจัดพื้นที่ในการทำงานพร้อมทั้งอุปกรณ์ที่สะดวกต่อการทำงานศิลปะของนักเรียน การนำผลงานศิลปะของนักเรียนที่สร้างขึ้นนำไปจัดแสดงหรือตกแต่งภายในหรือภายนอกบริเวณบ้าน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความภูมิใจ

ส่วนกลุ่มผู้ปกครองที่มีการศึกษาไม่สูง หรือ ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ และมีรายได้ต่อครอบครัวต่ำ การช่วยเหลือดูแลนักเรียน ด้านการเรียนหรือการทำงานจะไม่เต็มที่เท่าที่ควร การช่วยเหลือของผู้ปกครองกลุ่มนี้ ทางด้านอุปกรณ์การทำงาน of นักเรียนอาจมีช่วยเหลือบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็ได้รับการสนับสนุนจากครูผู้สอน การให้คำชมเชยและให้กำลังใจเป็นสิ่ง ที่ผู้ปกครองกลุ่มนี้ทำได้ดีที่สุด หรือบางครั้งอาจจะช่วยออกความคิดเห็น หรือถามถึงขั้นตอนของการทำงานบ้าง ทางด้านการให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการทำงานของนักเรียน และรับ

พึงปัญหาในการทำงานศิลปะของนักเรียน อาจจะมีบ้าง และให้กำลังใจ แต่อาจไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา

ด้านการร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ปกครองจะไว้ใจให้ครูศิลปะเป็นคนดูแลและพาไป การสนับสนุนการจัดหนังสือหรือสิ่งต่างๆที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับนักเรียน หรือ จัดหารูปแบบงานศิลปะประเภทต่างๆเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวความคิดที่แปลกใหม่ อาจจะไม่เคยจัดให้บ้างหรือไม่เคยจัดเลย แต่นักเรียนจะได้รับการช่วยเหลือจากครูผู้สอนเป็นหลัก

การพาไปชมสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทางศิลปะ ถ้ามีโอกาสผู้ปกครองกลุ่มนี้ก็อาจจะพาไปบ้างแต่ก็ไม่บ่อย หรือแม้แต่การจัดพื้นที่ในการทำงานพร้อมทั้งอุปกรณ์ที่สะดวกต่อการทำงานศิลปะของนักเรียน ผู้ปกครองที่ไม่ได้จัดพื้นที่ทำงานศิลปะให้กับนักเรียนคือไม่มีที่ทำงานเฉพาะแต่นักเรียนสามารถ เลือกพื้นที่ในการทำงานเอง ส่วนการนำผลงานศิลปะของนักเรียนที่สร้างขึ้นนำไปตั้งแสดงหรือตกแต่งภายในหรือภายนอกบริเวณบ้าน ไม่ค่อยมีการสนับสนุนเท่าที่ควร ผู้ปกครองกลุ่มนี้ถึงไม่ค่อยมีความพร้อมในการสนับสนุนช่วยเหลือดูแลนักเรียน แต่ก็จะไม่กีดกันในการเรียนศิลปะของนักเรียน โดยอาจจะหวังพึ่งพาครูผู้สอนเป็นหลัก ให้ครูผู้สอนเป็นผู้ดูแล และสนับสนุนความสามารถของนักเรียนแทน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสอดคล้องกับ เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522 : 87) ที่ทำการศึกษพบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีกิจกรรมในการส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลานแตกต่างกันและจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของบุตรหลานแตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ ศิริวัลย์ อุดมพรวิรัตน์ (2525 : 63) ยังมีความเห็นที่สอดคล้องกันคือ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาอยู่ในขั้นต่ำ จะให้การส่งเสริมการเรียนน้อยกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูง เพราะไม่มีประสบการณ์ทางการศึกษา จึงมองไม่เห็นความจำเป็นของการศึกษาและไม่ให้การสนับสนุนการศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากฐานะและอาชีพที่ไม่ค่อยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จึงเป็นเหตุให้ผู้ปกครองมีความมุ่งหวังในตัวครูสูง ในอันที่จะรับภาระหน้าที่แทนผู้ปกครอง ในเรื่องต่างๆ และโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน

ผู้ปกครองของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการส่งเสริมการเรียนศิลปะของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด และเมื่อตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าจากเด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์ทั้ง 30 คนก็ได้คำตอบที่ตรงกันว่าผู้ปกครองทั้งหมดมีการชมเชยและให้กำลังใจนักเรียนตลอด การชมเชยและให้กำลังใจในการทำงานศิลปะกับบุตรหลานของตนเองเสมอ เป็นการแสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน การให้กำลังใจชมเชยในการทำงาน ถือเป็นแรงเสริมที่สำคัญในการทำงานให้กับนักเรียน ก็ให้เกิดความภูมิใจและความมั่นใจในตนเอง ประเทิน มหาพันธ์ (2531) กล่าวไว้ว่า ความภูมิใจของเด็กเกิดขึ้นจากการที่เด็กได้สร้างผลงานขึ้นมาแล้ว ได้รับคำ

ชมเชยและการให้กำลังใจจากครู ผู้ปกครอง สอดคล้องกับ ดุษฎี บริพัตร ณ อยุธา (2535 : 215) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเด็กปัญญาเลิศ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลทางอ้อมกับเด็ก ที่ช่วยเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ควรให้คำชมเชยยกย่องผลงานทางศิลปะของเด็กแต่ละคนไม่ว่าผลงานนั้นจะเล็กน้อย หรือดูไม่แปลกตาเลยสำหรับผู้ใหญ่ อย่าลืมนึกว่าเด็กอาจยังไม่ทันได้นึกถึงการประสมประสานความคิดออกมาเป็นงานชิ้นนั้นมาก่อนเลยก็ได้ วราภรณ์ รักวิชัย (2533 : 115) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กขึ้นอยู่กับประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับจากสิ่งแวดล้อมโดยการกระทำ การสัมผัส และการได้พบเห็นซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้มีความสำคัญ ในการส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้นผู้ใหญ่ ที่ใกล้ชิดจึงควรใช้การเสริมแรง เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของเด็ก เพื่อจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีคงอยู่ต่อไปอีกนาน การเสริมแรงของผู้ใหญ่ได้แก่การยอมรับและการพูดคุยกยกย่องชมเชย

สภาพแวดล้อมครอบครัว ผู้ปกครองของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวให้ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะของเด็กอยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับในความสามารถทางศิลปะ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน การที่ผู้ปกครองให้ความเข้าใจในสิ่งที่เด็กเป็นและยอมรับในความสามารถของเด็ก ถือเป็นบรรยากาศที่ดีในครอบครัว ซึ่ง วิรุณ ตั้งเจริญ (2544) กล่าวถึง ความเข้าใจที่เกี่ยวเนื่องจาก ครู ผู้ปกครองยอมรับเป็นบรรยากาศที่มีคุณค่ายิ่ง สำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ ให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของเขาอย่างถึงที่สุด

3.2 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน จากแบบสอบถาม ของครูศิลปศึกษา วิเคราะห์ผลได้ว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ครูศิลปศึกษาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนด้วยการกระตุ้นและส่งเสริมการทำงานศิลปะของนักเรียน เช่น การจัดห้องเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด แสงสว่างเพียงพอ และวัสดุ อุปกรณ์พร้อมในการเรียนการสอน การนำผลงานศิลปะมาตกแต่งห้อง หรือแม้แต่ครูสร้างความเป็นกันเองกับนักเรียน ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น วิชัย วงศ์ใหญ่ (2529) กล่าวถึง การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและกระตุ้นเรื่องการแสดงออก และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัยและธรรมชาติของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาได้โดยผสมผสานกับสติปัญญา ประสบการณ์และจินตนาการ การจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศในการเรียนที่ดี ย่อมเอื้ออำนวยต่อการทำงาน ของนักเรียน และอาจเป็นแรงกระตุ้นทางความคิด ให้นักเรียนอยากเรียนรู้ และแสดงออกในทางสร้างสรรค์ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 :

86) กล่าวว่า สภาพภายในห้องเรียนที่ดีย่อมเป็นส่วนหนึ่งของแรงกระตุ้นที่จะช่วยให้เด็กสร้างสรรค์ศิลปะเป็นอย่างดีด้วย นักการศึกษาสนใจกับการสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนกันเป็นพิเศษ เพราะถือว่า การจัดสภาพห้องเรียนที่ดีก็คือการสร้าง "สิ่งเร้า" ที่ดีนั่นเอง สิ่งเร้าจะเป็นตัวเรียกร้องและผลักดันให้เกิดความกระหายที่จะเรียนรู้ หรือแสดงออกในทางศิลปะ

การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนของครูศิลปศึกษา ในการส่งเสริมการเรียนศิลปะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์อยู่ในระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด คือ การนำผลงานศิลปะของนักเรียนมาติดแสดงที่บอร์ดหรือผนังอาคาร และที่ห้องแสดงผลงานเพื่อให้ นักเรียนเกิดความภูมิใจ อธิบายได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมเช่นนี้ อ่าง่าย และ สะดวก ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์มาก ติดตั้งได้ง่าย และประหยัดค่าใช้จ่าย ไม่ต้องใช้งบประมาณมาก

การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีจะมีสภาพเป็นแรงผลักดัน หรือกระตุ้นให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อาภรณ์ ใจเพียง, 2540) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม จะมีผลช่วยให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีผลต่อพัฒนาการทุกด้าน ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้นควรพิจารณาทั้งการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในบริเวณโรงเรียนด้วย เพราะจากข้อความที่ว่า "บริเวณโรงเรียนทั้งหมดคือห้องเรียนของเด็ก" แสดงให้เห็นว่าพื้นที่โรงเรียนทั้งหมดจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนนั้น จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูศิลปศึกษาเท่านั้นต้องขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญ และการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร วิชาญ วงศ์ใหญ่ (2529) กล่าวว่า ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่มีผลกระทบต่องานของครู ได้แก่ ระบบการบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ เพราะธรรมชาติของวิชาศิลปะต้องการสถานที่ฝึกปฏิบัติที่เป็นสัดส่วน รวมทั้งเป็นการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ถ้าองค์ประกอบเหล่านี้ได้มีโอกาสเอื้ออำนวยต่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน ถ้าปัจจัยทางด้านการเรียนการสอนมีจำกัด การที่เราจะคาดหวังให้ครูศิลปะริเริ่มปฏิบัติงานภายใต้จำกัดหลายๆ ประการนั้นจะเป็นจุดหยุดนิ่งการพัฒนาศิลปะเด็ก ภาพอนาคตการพัฒนาศิลปะเด็ก ก็คงจะไม่แตกต่างไปจากเดิมมากนัก ถ้ายังไม่ปรับปรุงปัจจัยที่สำคัญดังได้กล่าวแล้ว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9-11 ปีที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ สามารถสรุปประเด็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง ครูผู้สอนศิลปศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับครูศิลปศึกษา

1. ครูควรหมั่นศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์ และเข้าใจในความต้องการของเด็กกลุ่มนี้ รวมทั้งความรู้ในด้านการคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์ ในทางทฤษฎีและปฏิบัติ
2. ครูควรมีการจัดกิจกรรมหรือจัดโครงการพิเศษเพื่อคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางทัศนศิลป์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกและพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มความรู้ความสามารถ
3. ครูมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนของนักเรียนมาก และมีอิทธิพลต่อการทำงานของนักเรียน ครูจึงไม่ควรเอาตัวเองเป็นบรรทัดฐานทางความคิด แต่ควรให้อิสระกับเด็กในการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรมี การติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกับครูผู้สอน เป็นระยะๆ เพื่อร่วมมือกันหาทางส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้ถึงที่สุด ตลอดจนก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้ปกครองเพื่อทำให้เกิดผลอย่างสูงต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

1. ควรจัดให้มีการจัดอบรมทางวิชาการให้ครูศิลปศึกษาในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์
2. ส่งเสริมให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมศิลปศึกษา ในโรงเรียนให้มากขึ้นพร้อมทั้งจัดหางบประมาณในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่หมวดศิลปศึกษาให้มากขึ้น
3. ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมที่ดีย่อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
4. ควรมีองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางทัศนศิลป์ มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นทางการ



ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับความสามารถทางการวาดภาพระบายสี ระหว่างเด็กทั่วไป กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางทัศนศิลป์
2. ควรมีการศึกษาศักยภาพที่ส่งเสริมความสามารถทางการวาดภาพระบายสี กับเด็กที่มีความสามารถทางด้านทัศนศิลป์ ในระดับอายุหรือช่วงชั้นที่สูงขึ้น
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองนำปัจจัยที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปทดลองปฏิบัติ กับเด็กทั่วไป ศึกษาถึงความก้าวหน้าของผลที่เกิดขึ้น
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ เด็กที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์ในด้านอื่นๆเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกับเด็กกลุ่มนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น